

Didàctica de la Llengua i de la Literatura Catalana i Espanyola

Codi: 44319

Crèdits: 15

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4310486 Formació de Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyaments d'Idiomes	OT	0	A

Professor/a de contacte

Nom: Ana Maria Margallo Gonzalez

Correu electrònic: anamaria.margallo@uab.cat

Equip docent

Carme Duran Rivas

Rosalía Delgado Giron

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No es contemplen.

Objectius

L'objectiu d'aquest mòdul de didàctica específica és capacitar al futur professor de secundària perquè pugui ensenyar els continguts de les àrees de coneixement de la llengua i de la literatura integrant els coneixements disciplinaris i els de didàctica. Inclou els blocs d'Ensenyament i aprenentatge de la llengua i la literatura (9 cr.) i el d'Innovació docent i iniciació a la recerca (6 cr.).

Competències

- "Concretar el currículum que s'implantarà en un centre docent participant en la planificació col·lectiva del mateix; desenvolupar i aplicar metodologies didàctiques tant grupals com personalitzades, adaptades a la diversitat dels estudiants."
- "Dissenyar i realitzar activitats formals i no formals que contribueixin a fer del centre un lloc de participació i cultura en l'entorn on estigui ubicat; desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació dels estudiants de manera col·laborativa i coordinada; participar en l'avaluació, investigació i innovació dels processos d'ensenyament-aprenentatge."
- Adquirir estratègies per a estimular l'esforç de l'estudiant i promoure la seva capacitat per a aprendre per sí mateix i amb altres, i desenvolupar habilitats de pensament i de decisió que facilitin l'autonomia, la confiança i la iniciativa personals.
- Buscar, obtenir, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la als processos d'ensenyament-aprenentatge en les matèries pròpies de la especialització cursada.
- Comunicar-se de manera efectiva, tant de manera verbal com no verbal.

- Conèixer els continguts curriculars de les matèries relatives a la especialització docent corresponent, així com el cos de coneixements didàctics al voltant als processos d'ensenyament-aprenentatge respectius.
- Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula, dominar destreses i habilitats socials necessàries per a fomentar l'aprenentatge i la convivència a l'aula, i abordar problemes de disciplina i resolució de conflictes.
- Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge amb especial atenció a l'equitat, l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que faciliten la vida en societat, la presa de decisions i la construcció d'un futur sostenible.
- Fer un ús eficaç i integrat de les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Generar propostes innovadores i competitives en l'activitat professional i en la investigació.
- Interpretar les diferents necessitats educatives dels alumnes amb la finalitat de proposar les accions educatives més adequades.
- Planificar, desenvolupar i avaluar el procés d'ensenyament-aprenentatge potenciant processos educatius que facilitin l'adquisició de les competències pròpies dels respectius ensenyaments, atenent al nivell i formació prèvia dels estudiants així com la orientació dels mateixos tant individualment com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Posseir les habilitats d'aprenentatge necessàries per a poder realitzar una formació contínua tant en els continguts i la didàctica de l'especialitat, com en els aspectes generals de la funció docent.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar, obtenir, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la en els processos d'ensenyament-aprenentatge en les matèries pròpies de la especialització cursada.
2. Comunicar-se de forma efectiva, tant verbal com no verbalment.
3. Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula, dominar destreses i habilitats socials necessàries per a fomentar l'aprenentatge i la convivència a l'aula, i abordar problemes de disciplina i resolució de conflictes.
4. Crear un clima que faciliti la interacció i valori les aportacions dels estudiants per a fomentar l'aprenentatge del Català i de l'Espanyol a l'aula.
5. Demostrar que coneix contextos i situacions en que s'utilitza i aplica el Català i l'Espanyol a l'ensenyament secundari, subratllen el seu caràcter funcional.
6. Demostrar que coneix el valor formatiu i cultural del Català i del Espanyol i dels continguts d'aquesta disciplina que s'imparteixen en l'Educació Secundària Obligatòria i en el Batxillerat, i integrar aquests continguts en el marc de la ciència i de la cultura.
7. Demostrar que coneix els currículums de Català i d'Espanyol de la ESO i del Batxillerat.
8. Demostrar que coneix i que sap aplicar propostes docents innovadores a l'àmbit del Català i de l'Espanyol.
9. Demostrar que coneix la història i els desenvolupaments recents del Català i del Espanyol, i les seves perspectives, per a transmetre una visió dinàmica de la mateixa.
10. Demostrar que es coneix els desenvolupaments teòrico-pràctics de l'ensenyament i l'aprenentatge del català i del espanyol.
11. Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge amb especial atenció a l'equitat, l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que faciliten la vida en societat, la presa de decisions i la construcció d'un futur sostenible.
12. Entendre l'avaluació com un instrument de regulació i d'estímul a l'esforç, i conèixer i desenvolupar estratègies i tècniques per a l'avaluació de l'aprenentatge del Català i del Espanyol.
13. Generar propostes innovadores i competitives a l'activitat professional i a la investigació.
14. Identificar els problemes relatius a l'ensenyament i aprenentatge del Català i de l'Espanyol i plantejar possibles alternatives i solucions.
15. Interpretar les diferents necessitats educatives dels alumnes amb la finalitat de proposar les accions educatives més adequades.
16. Posseir les habilitats d'aprenentatges necessàries per a poder realitzar una formació contínua tant en els continguts i la didàctica de la Llengua i la Literatura Catalana i Espanyola, com en els aspectes generals de la funció docent.

17. Seleccionar, utilitzar i elaborar materials per a l'ensenyament del Català i del Espanyol.
18. Transformar els currículums de Català i d'Espanyol en seqüències d'activitats d'aprenentatge i programes de treball.
19. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació e integrar-les en el procés d'ensenyament-aprenentatge del Català i del Espanyol.

Continguts

El mòdul específic de Llengua i Literatura catalana i espanyola i la seva didàctica s'articula en 2 matèries: Ensenyament i aprenentatge de la llengua i la literatura (9 cr) i Innovació docent i recerca educativa (6 cr)

Ensenyament i aprenentatge de llengua i la literatura (9 cr)

Ensenyament i aprenentatge de la literatura i de la lectura (5cr)

- L'evolució de l'ensenyament literari. La funció atribuïda a l'ensenyament literari, la composició del corpus d'obres i les activitats escolars al llarg del temps.
- L'evolució de la competència literària dels aprenents.
- Els eixos de l'educació literària. L'accés al text. L'aprenentatge del funcionament literari. La interpretació cultural. Les relacions entre textos i sistemes ficcionals.
- La producció literària i ficcional específica per a adolescents.
- La formació d'hàbits de lectura.
- La biblioteca escolar i els plans de lectura.
- L'evolució de la concepció de la lectura i de les seves formes d'ensenyament.
- El desenvolupament de la competència lectora. La lectura com a sistema interpretatiu. Els processos lectors i els coneixements implicats.
- L'ensenyament de la comprensió lectora. Les practiques escolars de lectura. La lectura de textos multimodals i d'hipertextos.

Ensenyament i aprenentatge de la llengua (4cr)

- Concepcions sobre l'escriptura. Caracterització de la llengua escrita.
- L'escriptura com a activitat social i situada. Gèneres discursius i sabers implicats en el domini de l'escriptura.
- Criteris generals per a la programació de l'ensenyament de la composició escrita. Activitats per aprendre a escriure.
- El paper de l'ortografia en la composició escrita.
- L'avaluació de i en l'aprenentatge de la composició escrita.
- Ús de les llengües i activitat metalingüística
- Els conceptes gramaticals dels alumnes. Gramàtica i plurilingüisme
- La transposició didàctica: els continguts de l'ensenyament de la gramàtica
- L'ensenyament i aprenentatge de la reflexió gramatical i l'ús de les llengües
- Programació i metodologia de l'ensenyament de la gramàtica.
- L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua oral formal.
- Parlar per aprendre.
- Els gèneres discursius orals formals (monològics i dialògics).
- L'avaluació de la llengua oral
- El treball a partir de seqüències didàctiques.

Innovació docent i recerca educativa (6 cr)

Observació i interacció a l'aula (2cr)

- La interacció a l'aula com a via d'aprenentatge.
- L'aula com a espai social d'aprenentatge: dinàmiques de treball i estratègies didàctiques
- Tècniques d'observació d'aula.

Innovació docent i programació escolar (4cr)

- El camp disciplinari de la Didàctica de la llengua i la literatura.
- Introducció a les formes de programació de la llengua i la literatura.
- Seqüències didàctiques per a l'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua i la literatura: fonaments teòrics i criteris per a la seva implementació a les aules
- Fases de preparació en el disseny de Seqüències didàctiques de llengua i literatura.
- L'avaluació a l'àrea de llengua i literatura: objectius, fonaments, funcions i instruments.
- L'observació a l'aula com a instrument per a la reflexió i autoformació del professorat: la recerca acció i la comunitat de discurs.

Metodologia

Tipus: Presencial i dirigida

Magistral/expositiva. Anàlisi de casos i presentació d'exemples. Comentari de textos. Anàlisi i discussió de propostes didàctiques.

Tipus: Supervisades

Tutories col·lectives i individuals.

Tipus: Autònomes

Estudi personal. Lectures i treball sobre les lectures. Activitats pràctiques i propostes didàctiques (individuals i en grup).

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Presencial i dirigida	97,5	3,9	
Tipus: Supervisades			
Supervisades	97,5	3,9	
Tipus: Autònomes			
Autònomes	180	7,2	

Avaluació

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar calguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Consideracions generals

L'assistència a les classes és obligatòria. L'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de les sessions completes de cada un dels professors que intervenen al Mòdul. En cas contrari es considerarà "no presentat".

Per aprovar el mòdul Didàctica de la Llengua i la Literatura catalana i espanyola I cal haver aprovat cada un dels blocs de continguts i cada una de les temàtiques que els configuren i que es cursaran de forma independent.

En les activitats lliurades per escrit (individuals o en grup) es tindrà en compte la correcció lingüística, la redacció i els aspectes formals de presentació. Així mateix, cal expressar-se oralment amb fluïdesa i correcció i cal mostrar un alt grau de comprensió dels textos acadèmics. Una activitat pot ser no avaluada, retornada o suspesa si el professorat considera que no compleix els requisits esmentats anteriorment.

El detall de l'avaluació de cada temàtica es proporcionarà amb el programa a l'inici de curs.

L'avaluació sumativa de cada una de les temàtiques de cada bloc inclou activitats en grup i activitats individuals. Per poder fer mitjana s'ha de treure com a mínim un 4 de cada una de les activitats previstes per a ser avaluades i que el professorat indicarà prèviament.

Al llarg de la part del mòdul que cada professor/a imparteix, es poden demanar tasques complementàries sense haver de ser considerades necessàriament tasques d'avaluació, però sí de lliurament obligatori.

El lliurament de treballs es realitzarà prioritàriament per la via del campus virtual. Es podran habilitar altres vies de lliurament, previ acord amb el professorat, informades via presencial a la classe i via campus virtual. No s'acceptaran treballs lliurats per vies no acordades amb el professor/a ni tampoc els treballs amb formats incorrectes, que no incloguin el nom dels autors i la temàtica a la que fan referència o que s'enviïn fora de termini.

D'acord a la normativa UAB, el plagi o còpia d'algun treball es penalitzarà amb un 0 com a qualificació, perdent la possibilitat de recuperar-la, tant si és un treball individual com en grup (en aquest cas, tots els membres del grup tindran un 0). Si durant la realització d'un treball individual a classe, el professor/a considera que un estudiant està intentant copiar o se li descobreix algun tipus de document o dispositiu no autoritzat pel professorat, es qualificarà el mateix amb un 0, sense opció de recuperació.

Cal mostrar una actitud compatible amb la professió educativa per aprovar aquest mòdul. Es valorarà l'escolta activa, el respecte, la participació, la cooperació, i la puntualitat. També es tindrà en compte el compromís ètic amb els principis deontològics de la professió.

La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

La qualificació final del mòdul tindrà en compte:

- a) Haver aprovat tots els blocs de continguts cursats de forma independent
- b) El compliment dels criteris d'assistència
- c) El lliurament de les tasques proposades en el termini indicat
- d) L'absència de plagi d'acord amb les indicacions esmentades en els punts anteriors

Avaluació de les matèries

I. Innovació docent i recerca educativa (6 cr)

Observació i interacció a l'aula (2cr)

Valoració amb evidències d'una sessió de classe impartida.

Lliurament a l'abril.

Innovació docent i programació escolar (4cr)

Adaptació d'unitat de llibre de text (prova individual). Abril/maig.

II. Ensenyament i aprenentatge de la llengua i la literatura (9cr)

Ensenyament i aprenentatge de la literatura i la lectura (5cr)

Club de lectura. Lectura de narracions per a adolescents i participació activa en el fòrum durant tot el curs.

Treball escrit de programació de la lectura literària, exercicis i presentacions a classe (Treball en grup recuperable). Lliurament al març.

Ensenyament i aprenentatge de la llengua (4cr)

Document de reflexió sobre l'ensenyament de la llengua a secundària. Lliurament al febrer.

Per a la nota final, es tindran en compte les intervencions al fòrum i les activitats de classe.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació d'Ensenyament i aprenentatge de la llengua i la literatura	60%	0	0	1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19
Avaluació d'Innovació docent i recerca educativa	40%	0	0	1, 3, 5, 6, 9, 13, 15

Bibliografia

Bibliografia de Innovació docent i Ensenyament i aprenentatge de la llengua i la literatura

ADELL, P. (2009) La correcció i l'avaluació dels escrits segons la veu del professorat. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 47 : 73-84

BRONCKART, J.P.; PLAZAOLA, I (2000) La transposició didàctica. Història i perspectives d'una problemàtica fundacional. A Camps, A.; Ferrer, M. (coord.) *Gramàtica a l'Aula*. Barcelona: Graó. (39-63)

CAMPS, A (1998) L'ensenyament de la gramàtica. A Camps, A. i T.Colomer (coord.) *L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua i la literatura en l'educació secundària*. Barcelona: ICE / Horsori (105-126)

CAMPS, A. (2000) Aprendre gramàtica. A Camps, A.; Ferrer, M. (coord) *Gramàtica a l'aula*. Barcelona.Graó (pp. 101 - 118)CAMPS, A. (1994): "Projectes de llengua entre la teoria i la pràctica", *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 2, 7-20.

CAMPS, A. (comp.) (2003) *Seqüències didàctiques per aprendre a escriure*. Barcelona: Graó

CAMPS, A. (coord) (2005) *Bases per a l'ensenyament de la gramàtica*. Barcelona: Graó.

CCAMPS, A.; F.ZAYAS (coord.) *Seqüències didàctiques per aprendre gramàtica*. Barcelona: Graó.

CHARTIER, A.M. (2004): *Enseñar a leer y escribir. Una aproximación histórica*. México:Fondo de Cultura Económica.

COLOMER, T. (2006): *Andar entre libros. La lectura literaria en la escuela*. México:Fondo de Cultura Económica. 2ed.

COLOMER, T. (coord) (2008): *Lectures adolescents*. Barcelona: Graó.

Consell Assessor de la llengua a l'escola (2007): "El Projecte Lingüístic de Centre" a Conclusions de la comissió del projecte lingüístic de centre (pdf que es pot descarregar a:

http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Documents/ARXIUS/consell-comissio_projecte.pdf

Direcció general de l'Educació Bàsica i el Btxillerat: Currículum i Organització.

<http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/index.php> (pàgina on es troben tots els documents oficials i el del desplegament del

DURÁN, C. (2010): "Parlem de l'adverbi. Els conceptes gramaticals dels alumnes de l'ESO" a *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 52, p. 91-111.

DURÁN, C. (2010): "Les competències i l'ensenyament de la gramàtica" a *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 51. p. 36-50.

DURÁN, C. (2012): "Llegir per escriure i escriure per llegir: una webquest sobre el Lazarillo de Tormes" *Articles*, 56. p. 19-26.

GUASCH, O. (2004) Hablar para escribir. A AA.VV. La composición escrita (de 3 a 16 años). Barcelona: Graó. (39-44).

GUASCH, O. (2004) Escribir en una segunda lengua: un doble reto. *Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura*, 37, 76-88,2004

Las bibliotecas escolares en España. Análisis y recomendaciones. Madrid:Fundación Germán Sánchez Ruipérez-IDEA, 2005.

LERNER, D. (2001): *Leer y escribir en la escuela: lo real, lo posible y lo necesario*. México:Fondo de Cultura Económica

MEEK, M. (2004): *En torno a la cultura escrita*. México:Fondo de Cultura Económica.

MILIAN GUBERN, M. (2000) Materials per a la formació dels ensenyants. A Camps, A.; Ferrer, M. (coord.) Gramàtica a l'Aula. Barcelona: Graó. (77-95)

MILIAN GUBERN, M. (2005). Parlar per fer gramàtica. *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 37: 11-30.

MILIAN, M. (2009) Parlem d'ortografia: què és, com s'aprèn i com s'ensenyà. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 48

Milian, M. (2010) "L'ensenyament de la composició escrita" A. Camps. (coord) *Didàctica de la Llengua i la Literatura*, Barcelona: Graó, Formació del professorat. Educació secundària, 11, vol.II.MILIAN,M. (1993) Las actividades de escritura en las áreas curriculares no lingüísticas. *Aula*,14, 34-39.

MILLÁN, J.A. (coord.) (2008): *La lectura en España. Informe 2008*. Madrid:Federación de Gremios de Editores de España.

MORENO, V. (2004): *Lectores competentes*. Madrid: Anaya.

NOGUEROL, A. i altres (2005): "Ensenyar i aprendre llengua i comunicació en una societat multilingüe i multicultural", en les *Conclusions del Debat Curricular* (pdf que es pot descarregar a http://xtec.net/e13_debatcurricular/docs/1.llenguatge.pdf)

PÉREZ, A. (2008):"La naturaleza de las competencias básicas y sus aplicaciones pedagógicas"en *Cuadernos de Educación 1*. (pdf que es pot descarregar a: <http://213.0.8.18/portal/Educantabria/Congreso%20Competencias%20Basicas/index.html>)

RIBAS, T. (2001) Què pot aportar l'avaluació formativa a l'ensenyament i l'aprenentatge de l'escriptura? . *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 25, 31-41
RIBAS, T. (2009): "L'avaluació i l'ensenyament de llengües: dos àmbits que s'aproximen", *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 47, 10-25.

ROUXEL, A. (1996): *Enseigner la lecture littéraire* .Rennes:Presses Universitaires de Rennes "Didact. Français".

ZAYAS, F. (2004). Cap a una gramàtica pedagògica. *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 33: 9-26.

ZAYAS, F. (2012) "Los géneros discursivos y la enseñanza de la composición escrita". *Revista Iberoamericana de Educación*, 59, 66-85.

www.pangea.org/gretel-uab

www.xtec.cat

www.plec.es

www.fundaciongsr.es/catalog

Programari

No hi ha programari específic per a aquesta matèria.